

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
SREDNJOBOSANSKI KANTON
OPĆINA GORNJI VAKUF – USKOPLJE
OPĆINSKI NAČELNIK

PRIJEDLOG
PLANA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA NA
PODRUČJU OPĆINE GORNJI VAKUF-USKOPLJE ZA PERIOD 2016-2018.

Gornji Vakuf-Uskoplje , 2016 godina.

Na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2., člana 174. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 39/03), te člana 10. Odluke o organiziranju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje broj 01-44-165/09 od 29.06.2009.godine (Sl.glasnik općine Gornji Vakuf-Uskoplje broj:6/09) i člana 31. Pravilnika o načinu rada i funkcioniranju štabova i povjerenika civilne zaštite («Službene novine Federacije BiH broj 77/06 i 5/07»), na prijedlog Službe za civilnu zaštitu dana 09.03.2016. godine Općinski načelnik donosi:

PLAN ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA NA PODRUČJU OPĆINE GORNJI VAKUF-USKOPLJE ZA PERIOD 2016.-2018.

UVOD

Ustavno-pravni položaj sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u Federaciji Bosne i Hercegovine je regulisan Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 39/03), i koncipiran je tako da postoji opravdana društvena potreba za stručnim i naučnim rješenjima brojnih problema njegove implementacije u preduzećima, ustanovama, javnim službama, državnim, entitetskim, kantonalnim i općinskim tijelima, udruženjima građana, kao i u društvu u cjelini.

Temeljna odrednica planiranja strateškog razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća općine Gornji Vakuf-Uskoplje je pristup razvoju kao neprekidnom procesu koji olakšava jačanje čestim povratnim vezama i procjenjivanjem već provedenih koraka, tokom pripreme sljedećih.

Nepostojanje nacionalne regionalne politike u Bosni i Hercegovini (izuzev nekog opredjeljenja za ostvarivanje prevencije svih oblika katastrofa – DPPI (Inicijativa za spremnost i prevenciju katastrofa) u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, sa čime se više bave entiteti nego država) vodi, dugoročno gledano, do više-manje nekoordinirane zbirke pojedinih razvojnih programa i provođenja razvojnih mjera.

Posljedica toga ne bi trebalo biti zaustavljanje razvojnog planiranja na lokalnom nivou i čekanje na oblikovanje nacionalne regionalne politike, nego omogućavanje ostvarenja takve koncepcije. U razdobljima sve veće decentralizacije, općine trebaju djelovati u skladu sa svojim zakonskim odgovornostima i, povrh svega, stvoriti prilike za bolji život ,umjesto održavanja pasivnosti.

Kako bi se izbjegle terminološke zabune, treba objasniti značenje osnovnih pojmova koji se pojavljuju u ovom Planu:

Zaštita i spašavanje: programiranje, planiranje, organizovanje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i finansiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprečavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, otklanjanje i ublažavanje štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća.

Mjere zaštite i spašavanja: organizovane radnje i postupke preventivne i operativne naravi, koje pripremaju i provode tijela uprave i druga tijela vlasti i pravne osobe.

Organizacija Civilne zaštite: obuhvata ličnu i kolektivnu zaštitu građana, mjere zaštite i spašavanja, štabove civilne zaštite, povjerenike civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja, jedinice civilne zaštite, upravljanje i upotreba snaga i sredstava i Službu civilne zaštite.

Civilna zaštita: organizovani oblik zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nesreća, u skladu sa Zakonom i drugim propisima.

Planom zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća općine Gornji Vakuf-Uskoplje određuju se ciljevi, politika i strategija razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća za naredni period od 3 (tri) godine.

1. Elementi za procjenu ugroženosti

Procjenjivanje ima za cilj analiziranje i procjenu svih pitanja vezanih za izradu planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i to:

- rizici, odnosno uzroci koji mogu dovesti do nastanka prirodnih i drugih nesreća na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje;
- posljedice koje mogu nastati po ljude i materijalna dobra;
- utvrđivanje odgovarajuće organizacije zaštite i spašavanja u cilju sprečavanja nastajanja nesreća, odnosno na spašavanju ljudi i materijalnih dobara;
- procjena potreba i mogućnosti u osiguravanju ljudskih i materijalnih potencijala potrebnih za ostvarivanje procijenjene organizacije zaštite i spašavanja.

Procjena ugroženosti se izrađuje na temelju svih raspoloživih podataka o prirodnim i drugim nesrećama koje su se u predhodnom razdoblju dešavale ili se mogu desiti na području općine, posljedicama koje su nastajale ili koje mogu nastati, znanstvenim, tehničkim ili drugim saznanjima i dostignućima i drugim stručnim podlogama koje su korištene ili se mogu koristiti za procjenjivanje pojedinih prirodnih i drugih nesreća.

Procjena ugroženosti općine Gornji Vakuf-Uskoplje je rađena na osnovu slijedećih elemenata:

- geografski položaj, reljef, veličina područja, geološko-hidrološki, orografski, klimatski i seizmički uslovi i njihov uticaj na pojave prirodnih i drugih nesreća;

- uzroci i pojave koje mogu dovesti do nastajanja prirodnih nesreća koji obuhvataju vrste i stepen opasnosti od nastajanja prirodnih nesreća, učestalost pojavljivanja, intenzitet djelovanja, vrijeme trajanja i moguće posljedice po ljude i materijalna dobra;

- vrste i količine opasnih materija koje se koriste u tehnološkom procesu preduzeća i drugih pravnih lica na području općine, a koja mogu izazvati nastajanje prirodnih i drugih nesreća većih razmjera;

- ekonomska i urbana izgrađenost područja općine: saobraćajni i drugi sistemi, broj i raspored stambenih zgrada i drugih objekata i uticaj stambene izgrađenosti na organizaciju zaštite i njeno provođenje;

- struktura i teritorijalni raspored stanovništva; vrste, količine i vrijednosti značajnih materijalnih dobara koja mogu biti ugrožena prirodnim i drugim nesrećama;

- stanje organizovanosti i ostvarivanje postojeće zaštite, a naročito preventivne zaštite i problemi u funkcionisanju zaštite;

- mjera za učešće u zaštiti u toku djelovanja prirodne nepogode;

- stanje snaga Civilne zaštite i drugih snaga i sredstava koja se mogu angažovati na zadacima zaštite od prirodnih i drugih nesreća u općini, preduzećima, mjesnim zajednicama i drugim pravnim licima.

Procjena ugroženosti općine Gornji Vakuf-Uskoplje se donosi na način i po postupku propisanom u Metodologiji za izradu Procjene ugroženosti od prirodnih nesreća.

2. Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera

Procjena ugroženosti općine Gornji Vakuf-Uskoplje od prirodnih i drugih nesreća je dokumenat koji, na temelju naučnih i statističkih saznanja iz različitih oblasti (meteorologija, seizmologija, geografija, geologija, ekologija i dr.) određuje prirodne i druge nesreće koje bi mogle zadesiti područje općine.

Na osnovu tih saznanja procijenjeno je da područje općine Gornji Vakuf-Uskoplje najviše ugrožavaju i mogu izazvati najviše šteta slijedeće prirodne i druge nesreće:

- prirodne nesreće: potresi, poplave, klizišta i odroni, grad, oluja, suša, mraz sniježni nanosi, epidemije i epizootije raznih bolesti ljudi i životinja, kao i veliki broj biljnih bolesti i štetočina.
- tehničko-tehnološke nesreće: požari, radio-aktivno i drugo zagađivanje vazduha, zemljišta i namirnica.
- ostale nesreće: saobraćajne nesreće i nesreće od NUS-a i MES-a

Prirodne nesreće

Poplave

Veliki broj većih i manjih potoka i rječica, neriješena odvodnja površinskih i kanalizacionih voda, te veliki nagib terena i njihovo slivno područje u uslovima obilnih kišnih padavina i topljenja snijega prouzrokuju spiranje zemljišta u gornjim i srednjim tokovima i plavljenje zemljišta u donjem toku nanoseći velike materijalne štete i ugrožavanje ljudskih života. Sve to izaziva izljevanje velikih količina vode iz korita rijeke Vrbas, Bistrička rika, Kruščica, Voljišnica i drugi manji potoci i njihovo plavljenje poljoprivrednog zemljišta, stambenih, privrednih i infrastrukturnih objekata.

Generalno se može reći da su bujice i poplave česte nepogode za područje općine Gornji Vakuf-Uskoplje (javljaju se skoro svakog proljeća i jeseni) i očekivati je njihovo pojavljivanje i u narednom periodu, dok se ne uredi korita rijeka Vrbas, Kruščica, Bistrička rika, Voljišnica i njihovih pritoka na ovom području.

Klizišta, odroni i slijeganje zemljišta

Geološki sastav zemljišta je takav da su na više lokaliteta na području općine evidentirana veća klizišta, odronjavanja i slijeganja zemljišta. Veći broj klizišta je takvog karaktera da ugrožava puteve, električne, vodovodne i telefonske mreže, ugrožava i oštećuje znatan broj poslovnih objekata kao što su MHe.

Odronjavanje i slijeganje zemljišta javlja se uglavnom pored saobraćajnica izgrađenih u brdskim i brdsko-planinskim područjima.

Ove pojave su najizraženije na dijelovima saobraćajnica u brdsko-planinskim dijelovima općine Gornji Vakuf-Uskoplje, gdje nisu napravljeni kanali za odvod oborinskih voda. Klizanje, odronjavanje i slijeganje zemljišta intenzivira se u vrijeme dugotrajnih padavina, a čest uzrok je i antropološki faktor.

Zemljotresi

Analizom podataka o potresima koji su se u prošlosti dogodili na području Bosne i Hercegovine (od 1905.godine do danas) vidljivo je da područje općine Gornji Vakuf-Uskoplje nije bilo izloženo rušilačkim potresima. Ovu činjenicu potvrđuje izvještaj Federalnog meteorološkog zavoda. Prema ovom izvještaju u budućnosti se ne očekuju potresi velike razorne moći i stradanja stanovništva, ali u cilju preventive potrebno je u određenim vremenskim intervalima, odnosno stalno dopunjavati i usavršavati prognozu nastanka zemljotresa na osnovu naučnih saznanja.

Takođe, potrebno je preduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i urbanističke planove općine uz primjenu odgovarajućih zakona i provedbenih propisa o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (puteva, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.), čime se omogućuje i zaštita ljudskih života.

Uzimajući u obzir velike prirodne nesreće u svijetu i poremećaj klimatoloških uslova koji neočekivano nastaju, tako da u slučaju nastanka zemljotresa većih razmjera potrebno je preduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizovanje potrage i spašavanja zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.

Sniježni nanosi

U zimskom periodu područje općine obiluje većim sniježnim padavinama, koje su najintenzivnije u januaru i februaru. Periodi intenzivnog padanja snijega znaju biti dugi te dolazi do formiranja debelog sniježnog pokrivača, koji zatrpava saobraćajnice, blokira saobraćaj i prekomjerno opterećuje krovne konstrukcije proizvodno-poslovnih i stambenih objekata.Imajući u vidu da je veliki broj radnika i učenika radno angažovan izvan mjesta stanovanja i da su u proizvodno-poslovnim i stambenim objektima smještene vrijedne materijalna dobra, može se konstatovati da bi kratkotrajna blokada saobraćajnica odnosno rušenje krovova imalo veoma teške ekonomske i druge posljedice.

Najugroženija područja sa sniježnim padavinama i nanosima su MZ-e u visinskim predjelima općine i iste bi u zimskom periodu sa intezivnim sniježnim padavinama mogle biti odsječene od središta općine. Tokom zimskog perioda na navedenim područjima može pasti 70-120 cm snijega što je dovoljno da stvori veće probleme u komunikacijama, a u nekim područjima dovede i do njihovog prekida.

Suša

Iako na području općine vlada umjereno-kontinentalna klima koja uslovljava pojavu čestih i u toku godine ravnomjerno raspoređenih padavina, posljednjih godina javljaju se sve duži sušni periodi sa visokim temperaturama, što prouzrokuje velike štete na poljoprivrednim usjevima i voću kao i nestašice vode za piće u samom gradu.

Iako katastrofalne suše nisu česte na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje, količina i vrijednost materijalnih sredstava koja bi bila ugrožena i njihov značaj za zdravlje i život ljudi i životinja upućuju na potrebu realnog sagledavanja ove opasnosti i preduzimanja određenih mjera kojim bi se ublažili ili elimenisali njeni efekti.

Oluja

Na području općine odvijaju se intezivna vazдушna kretanja. U uslovima naglih temperaturnih promjena, javljaju se olujni vjetrovi koji nanose štete usjevima, šumama, voćnjacima, električnoj i telefonskoj mreži, proizvodno-poslovnim i stambenim objektima i materijalnim dobrima u njima i ugrožavaju zdravlje i život ljudi i životinja. Olujni vjetrovi u posljednje vrijeme su sve češći, relativno kratkog vremenskog trajanja i mogu zahvatiti cjelokupno područje općine nanoseći znatne materijalne štete.

Grad

Grad je veoma česta pojava na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje (u prosjeku 1-2 puta godišnje) i uglavnom je praćena jačim vjetrom. Kad se pojavi nanosi velike štete usjevima, voćnjacima, šumama i građevinskim objektima, a ugrožava i život i zdravlje ljudi i životinja. Pojava grada je po pravilu praćena olujnim vjetrovima, intenzivnim kišnim padavinama pa se štetne posljedice po ljude i materijalna dobra povećavaju, a njihovo otklanjanje otežava.

Mraz

Najveće temperaturne razlike evidentirane u martu ukazuje na to da je ovaj mjesec često topao i da u takvim uvjetima dolazi do preranog buđenja biljaka koje zahlađenjem i pojavom mrazeva u martu, aprilu pa čak i u maju pretrpe teška oštećenja usljed čega smanjuju prinose ili potpuno stradaju. Najveće štete pretrpe voćnaci, povrtnjaci i površine zasijane pšenicom. Imajući u vidu da se na velikom dijelu površine općine gaji voće, povrće i da od prinosa ovih kultura zavisi egzistencija velikog broja domaćinstava, štete prouzrokovane mrazom imaju teške posljedice i u krajnjem efektu ugrožavaju život i zdravlje ljudi.

Epidemije i epizootije zaraznih bolesti

Higijensko sanitarni uslovi života stanovništva su zadovoljavajući, ali zbog lošeg snabdijevanja vodom skoro svih MZ-a moguća su oboljenja uzrokovana nekvalitetnom i nekontrolisanom vodom, naročito u uslovima dugotrajnih kišnih padavina i redukcija vode u sušnim periodima godine. Zbog velikog broja životinja koje se uzgajaju za potrebe ljudi, te nedostaci u kontroli trgovine životinjama i namirnicama od njih, načinu njihove ishrane i preduzimanju zdravstvenih mjera zaštite mogu uzrokovati pojavu zaraznih bolesti kod životinja i mogu dobiti epizootijske razmjere. Imajući u vidu navedene probleme u uzgoju, trgovini i nedovoljnoj preventivi u ovoj oblasti moguće bolesti životinja u narednom periodu bi bile: kokošija kuga, bruceloza, Q groznica, crni prišt, te druge bolesti koje se mogu prenijeti sa drugih geografski udaljenijih područja.

Kalamiteti biljnih bolesti i štetočina

I pored činjenice da su na području općine prisutne pojedine vrste štetnih insekata, gljivica, glodara i drugih štetočina, može se zaključiti da, zahvaljujući dobroj opremljenosti stanovništva i drugih subjekata, sredstvima za suzbijanje ovih napasnika i zaštitu bilja, u normalnim uslovima snabdjevenosti nema opasnosti od ozbiljnijeg ugrožavanja bilja i nastajanja katastrofalnih šteta.

Tehničko - tehnološke nesreće

Požari

Sa aspekta požarne osjetljivosti i zaštite od požara područje općine karakteriše postojanje velikih šumskih kompleksa, velikih površina pod usjevima, kao i razvijena i raznovrsna industrijska i zanatska djelatnost i velika gustina objekata u svim naseljima na području općine.

U šumskim požarima skoro svake godine izgori velik dio površine šuma i niskog rastinja u rejonu Vranice i Raduše. Požarni rizik u industriji i zanatstvu je veliki zbog upotrebe velikog broja zapaljivih materija (hemijske materije, drvo, tekstil, ljepila, boje i lakovi i sl.), a dodatno

ga uvećava i veliki broj benzinskih pumpi na malom prostoru. Ipak, u zadnjih 10-tak godina nisu se desili požari velikih razmjera ni na industrijskim niti na stambenim objektima.

Većina i stambenih i industrijskih objekata je građena od čvrstih materijala (cigla, beton), a dobra mreža puteva u svim naseljenim mjestima omogućava prilaz svim objektima u slučajevima potrebe za protivpožarnim dejstvom.

Prema tome, požarom su ugrožena velika materijalna dobra i veliki broj ljudi koji bi se po osnovu rada ili stanovanja zatekli na požarom zahvaćenom području.

Radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, vode, zemljišta i namirnica

Na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje ne postoje veći zagađivači (bazna industrija) vazduha, vode, zemljišta, zbog čega zagađenost nije visoka. Manji zagađivači koji se nalaze na području općine, direktno ili posredno vrše zagađivanje manjeg područja.

Najviše se zagađuje rijeka Kruščica i Vrbas, a preko njih i okolno poljoprivrednoo zemljište i usjevi, što se odražava na život i zdravlje ljudi i životinja. Pored ovog zagađivanja namirnica i pitka voda se zagađuju i putem nestručne zaštite biljaka i životinja i prekomjerne upotrebe mineralnih đubriva. Zagađivanje vazduha je naročito izraženo u mjesnim zajednicama u centralnom dijelu Općine, pogotovu u zimskim mjesecima, od produkata sagorijevanja materijala za zagrijavanje. Također, gradska deponija izaziva određeno zagađenje pogotovo u zimskom periodu.

Ostale nesreće

Saobraćajne nesreće

Preko područja općine prelaze dvije važne cestovne saobraćajnice: magistralni put M17 i regionalni put Gornji Vakuf/Uskoplje- Novi Travnik, i mreža lokalnih i nekategorisanih puteva kojima su sva naseljena mjesta povezana sa centrom Općine. Mreža lokalnih i nekategorisanih putnih pravaca prolazi uglavnom brdskim dijelovima teritorije, te su na njima mogući veći odroni zemlje kao i sniježni nanosi u zimskom periodu što može izazvati saobraćajne nesreće sa većim brojem povrijeđenih, jer iz ovih MZ-a svakodnevno putuje veliki broj učenika i radnika. Saobraćajne nesreće su moguće i na magistralnom putu jer prolazi kroz naseljena mjesta u kojima je veliki broj školskih i drugih objekata smješten uz sami put, a signalizacija na putu je nedovoljna. U posljednjih nekoliko godina na ovom putu je zabilježen veći broj saobraćajnih nesreća (i sa smrtnim ishodom). Opasnost od nesreće se povećava u zimskim uslovima, kada je otežano čišćenje snijega i leda sa puta (kod niskih temperatura), kao i veliki broj opasnih tereta koji se prevoze ovim putem.

Nesreće od NUS-a i MES-a

Prema podacima iz BH MAC-a iz 2010. godine, kao i raspoloživim podacima OpSCZ-e Gornji Vakuf-Uskoplje, od ukupne površine općine koje iznosi 402 000 000 m², na rizičnu površinu ugroženu od zaostalih ubojnih sredstava otpada 558 548 m².

Do sada je deminirano 27 128,00 m², te upoređujući ovu površinu sa površinom za koju se smatra da je rizična, dolazimo do podatka da je do sada očišćeno nešto manje od 6 % ukupne rizične površine. Sa ovakvim rezultatima ne možemo biti zadovoljni, obzirom da aktivnosti na deminiranju traju već punih 14 godina. Međutim, ako uzmemo u obzir da je deminiranje jako skup proces (1 m² košta oko 4 KM), te da se do sada finansirao isključivo iz donatorskih sredstava, onda bolje rezultate i ne možemo očekivati.

Ovakvo stanovište proizilazi iz činjenice da bivša linija fronta sadrži više desetina registrovanih minskih polja sa pretpostavkom da na pomenutom lokalitetu postoji još nekoliko neregistrovanih minskih polja (što je rezultat pomijeranja linija fronta), kao i veći broj zaostalih ubojnih sredstava.

Najugroženija područja kontaminirana minama na Općini su grupisana oko naselja Boljkovac, područje oko grada, Galečica, Podgrađe, Bistrica, Vrse, Voljice, Duratbegović Dolac Vilić Polje, gdje je i aktuelan povratak stanovništva.

Prema dosad prikupljenim podacima i izvještajima sa deminiranih lokacija, uglavnom su zastupljeni svi tipovi protivpješadijskih i protivtenkovskih mina, a obzirom na jaka borbena dejstva postoji mogućnost za kontaminiranošću velikim količinama NUS-a.

Takođe su zabrinjavajući podaci koji govore da je u poslijeratnom periodu na području naše Općine, usljed dejstva zaostalih mina i drugih eksplozivnih sredstava, smrtno stradalo 17 lica, a 26 lica je zadobilo teže tjelesne ozljede, uglavnom pri vršenju poljoprivrednih radova i sječi šume.

Zabilježena su i stradanja stočnog fonda, a što je posljedica nemara samih vlasnika koji dovode stoku na ispašu u rizična područja.

2. Podaci o stanju organiziranja i provođenja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Donošenjem Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u junu 2003. godine, Civilna zaštita Općine Gornji Vakuf-Uskoplje je regulisana kao:

- Služba za civilnu zaštitu općine sa četiri uposlena i 5 vatrogasaca,
- Općinski štab civilne zaštite sa 13 članova,
- Povjerenici u MZ sa 15 pripadnika.

Općinski štab civilne zaštite funkcionise u miru samo onda kada nadležni organ proglasi da je nastalo stanje prirodne i druge nesreće na određenom području, odnosno kada treba preventivno djelovati prije nastanka prirodne i druge nesreće kao i za vrijeme vježbi CZ, a u ratu funkcionise stalno.

Materijalna opremljenost struktura civilne zaštite je veoma loša. Većina opreme i uređaja koje posjeduje Služba za CZ su zastarjeli (istekli rokovi upotrebe), a upotrebljiva sredstva uskladištena su u skućenim i neuslovnim prostorijama, što otežava njihovu primjenu.

Zbog obaveza koje proističu iz mobilizacije (visoki troškovi) do sada nije vršena mobilizacija jedinica i materijalnih sredstava, što u krajnjem slučaju otežava davanje ocjene o njihovoj upotrebljivosti, odnosno efikasnosti. Dosadašnja iskustva u provođenju mjera zaštite i spašavanja, naročito onih u odbrani od prirodnih nesreća (poplave, odroni, klizišta) su pokazala da je mehanizacija kojom raspolažu određena preduzeća (od interesa za CZ) je veoma efikasna u preduzimanju i preventivnim i operativnim mjerama u zaštiti i spašavanju.

4. Podaci o stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

Mjere zaštite i spašavanja, a naročito preventivne mjere zaštite od svake navedene opasnosti (zemljotresi, klizišta, poplave, veliki sniježni nanosi, grad, suša, epidemije i epizootije, veliki požari) organizuju se i sprovode, ali ne u potpunosti. To je uslovljeno nizom objektivnih i subjektivnih okolnosti.

Snage i sredstva kojim raspolažu pravna lica iz područja: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, poljoprivrede, šumarstva, građevinarstva, transporta, vatrogastva, ugostiteljstva i drugih područja u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, su izuzimajući pojedine ustanove (Dom zdravlja, Veterinarska stanica) neopremljene

savremenijim tehničkim sredstvima i opremom i ekonomski slabe da unapređuju sistem zaštite i spašavanja.

Realno je očekivati sporadično pojavljivanje nepovoljnih prirodnih pojava koje će svojim karakteristikama ugroziti veći dio stanovništva i nanijeti ogromne štete ukupnoj ekonomiji općine, a trenutna organizacija i opremljenost službe i štaba Civilne zaštite, povjerenika općine Gornji Vakuf-Uskoplje je nedovoljna i neopremljena da se odupre svim nepovoljnim prirodnim pojavama koje ugrožavaju ili će ugroziti područje općine.

Drumski saobraćaj, koji je posebno frekventan kroz područje općine, kojim se prevoze značajne količine opasnih, toksičnih, zapaljivih i eksplozivnih sredstava, ali i koncentracija velikog broja benzinskih pumpi na malom prostoru sa velikim rezervama naftnih derivata, opominje na mogućnost nastanka i širenja i drugih nesreća koje proizilaze iz eventualnih akcidentnih situacija te havarija pomenutih sredstava i energenata.

Nepravovremeno i neadekvatno preduzimanje odgovarajućih Zakonom propisanih preventivnih mjera zaštite i spašavanja, pravnih i fizičkih lica i građana uveliko usložnjava mogućnost suprotstavljanja nadolazećoj ili ispoljenoj prirodnoj i drugoj pojavi koja ugrožava zdravlje ljudi i čini veće materijalne štete.

Ovakvo stanje se najviše odrazilo kroz višegodišnje nepreduzimanje mjera zaštite od poplave te je Općina 2004. i 2010. godine bila pogođena velikim poplavama koje su nanijele ogromne materijalne štete.

Svi objekti na području Općine u društvenom, kao i većina objekata u privatnom vlasništvu su čvrsto građeni sa dovoljnom otpornošću na određenu jačinu zemljotresa uz poštivanje propisanih građevinskih normativa.

Preventivne mjere zaštite od požara sprovode se redovno, pa zahvaljujući tome na području Općine nisu ni zabilježeni veliki požari koji bi poprimili karakteristike prirodne nesreće. Indikativno je veliko požarno opterećenje kod pravnih subjekata koji u tehnološkom procesu koriste zapaljive, eksplozivne i druge opasne materije što je naročito izraženo u industrijskoj zoni. Poseban akcenat treba posvetiti pilanama koje se nalaze na području općine radi brzog i efikasnog djelovanja u svim akcidentnim situacijama.

U zimskom periodu, za vrijeme sniježnih padavina, magistralni i regionalni putevi se redovno održavaju. Lokalni putevi kao i gradske ulice se čiste u organizaciji općine i mjesnih zajednica kroz angažovanje mehanizacije od JKP i građana uz obezbjeđenje određenih količina rezervi soli, goriva i abrazivnog materijala.

Blagovremene pripreme za zimsko održavanje puteva se redovno sprovode pa na ovim putevima ne dolazi do većih zastoja u saobraćaju. Većina vlasnika privatnih i društvenih objekata u gradu neredovno čiste snijeg ispred svojih objekata što otežava saobraćaj i ugrožava pješake. Iskustva pokazuju da ovakva postojeća organizacija nije dovoljna u slučaju naglih većih sniježnih padavina kada će se angažovati dodatne snage i sredstva.

Jedini način zaštite od "grada" je planiranje i postavljanje sistema protivgradne odbrane, koji na području Općine do sada nije postavljen. S obzirom na cijenu sistema i način upravljanja sa sistemom protivgradne zaštite rješenje je potrebno tražiti uvezivanjem sa susjednim općinama, na nivou kantona.

Naizmjenično smjenjivanje tercijarnih klastita i krečnjaka uslovljava promjenjiva fizičko-mehanička svojstva, koja su podložna procesima površinskog raspadanja, pojave nestabilnosti, klizišta, erozija. Nedisciplinovanost stanovništva u pogledu bezpravne izgradnje stambenih objekata (najčešće van urbanizovane zone), objekata infrastrukture, nekontrolisana sječa šume su najčešći uzročnici pojave klizanja zemljišta. Nepreduzimanje preventivnih mjera zaštite od nastanka klizišta dodatno usložnjava situaciju.

Preventivne mjere na sprječavanju pojave zaraznih bolesti su mnogobrojne i u njihovom sprovođenju mora učestvovati cjelokupno stanovništvo sa Domom zdravlja kao glavnim nosiocem organizovanja preventivne zaštite.

JU "Dom zdravlja" Gornji Vakuf-Uskoplje sa svojom HES i Veterinarska stanica kao nosioci aktivnosti na preduzimanju preventivnih mjera zaštite najveći problem imaju u iznalaženju finansijskih sredstava koja moraju pratiti preventivne mjere.

Sistem zaštite i održavanja lokalnih i mjesnih vodovoda na području Općine nije adekvatno riješen.

U zaštiti od zoonoza osnovnu ulogu imaju preventivne mjere koje treba preduzimati. Nepostojanje nadzora nad poštivanjem propisanih mjera, tranziti životinja koji se vrše preko područja Općine, nedovoljna edukovanost građana i vlasnika životinja su samo neki pogodjući faktori za nastanak i širenje zoonoza.

Pod uslovom da se redovno sprovede sve preventivne mjere zaštite, opasnost od nastanka prirodnih i drugih nesreća većih razmjera na području Općine se može svesti na minimum.

5. Osnovni ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja

Da bi se strukture civilne zaštite, organi uprave, privredna i druga pravna lica mogli uspješno suprostaviti u svim oblicima ugrožavanja ljudi i materijalno-tehničkih sredstava u slučaju pojave prirodne ili druge nesreće većih razmjera potrebno je da budu ispunjeni slijedeći uslovi:

- Centar osmatranja i uzbunjivanja, osmatračka mreža i osmatračke jedinice budu obrazovane, opremljene potrebnim tehničkim sredstvima i obučene za izvršavanje svojih Zakonom propisanih poslova te kao takve omogućavaju kvalitetan, brz i neprekidan protok informacija za sve sudionike zaštite i spašavanja.

- upravne, stručne i druge poslove zaštite i spašavanja iz nadležnosti Općine vrši služba Civilne zaštite Općine koja je opremljena savremenim sredstvima i popunjena stručnim kadrovima te može uspješno odgovoriti svim svojim zakonom propisanim obavezama koji se pred nju postave.

- da je razvijena lična i uzajamna zaštita građana jer su svi obučeni za preduzimanje mjera i postupaka preventivne zaštite, prve pomoći i samopomoći i za druge vidove hitnih intervencija u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara. Sva domaćinstva su opremljenima neophodnim sredstvima za ličnu i uzajamnu zaštitu;

- da postoje obrazovani, popunjeni, opremljeni i obučeni štabovi civilne zaštite po mjesnim područjima i koji su spremni da odgovore svim izazovima u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja;

- da su određeni povjerenici civilne zaštite u svim naseljima, tijelima uprave i službama za upravu općine, drugim tijelima i ustanovama i pravnim osobama u kojim se ne osniva štab Civilne zaštite.

Svi povjerenici su zadovoljavajuće starosne i obrazovne strukture, obučeni i opremljeni za izvršavanje svojih poslova koji se odnose na organizovanje i preduzimanje neposrednih mjera na učestvovanju građana i uposlenika u provođenju samozaštite te mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području za koje su zaduženi;

- da postoje organizovane, opremljene i obučene Službe zaštite i spašavanja u pravnim licima čija je redovna djelatnost od neposrednog značaja za zaštitu i spašavanje koje te poslove ostvaruju provođenjem preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja. Službe zaštite i spašavanja su organizovane u pravnim licima koja obavljaju djelatnost iz područja: zdravstva, veterinarstva, stambeno-komunalnih poslova, građevinarstva, transporta, snabdijevanja, ugostiteljstva, vatrogastva i ekologije;

- da za neposredno izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera i otklanjanje posljedica nastalih djelovanjem tih nesreća imaju organizovane jedinice opće i specijalizovane namjene. Jedinice opće namjene treba da su opremljene, obučene i organizovane na teritorijalnom principu po mjesnim područjima jačine odjeljenja i vodova.

Za izvršavanje složenijih zadataka zaštite i spašavanja su organizovane specijalizovane jedinice za zaštitu od požara, zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom, prvu medicinsku pomoć, zaštitu i spašavanje od NUS-a, RHB zaštitu, zaštitu i spašavanje iz ruševina i asanaciju terena a koje se koriste kada snage i sredstva pravnih lica i službe zaštite i spašavanja te jedinice civilne zaštite opće namjene nisu dovoljne za ostvarivanje efikasne zaštite i spašavanja na području Općine.

5.2. Ciljevi i zadaci

Kako bi se približili viziji ostvarivanja zaštite i spašavanja općine Gornji Vakuf-Uskoplje potrebno je definisati ciljeve koji će se u narednom periodu realizovati. Uzimajući u obzir ograničene resurse, u smislu finansijskih i institucionalnih kapaciteta, definišu se sljedeći ciljevi i zadaci:

CILJ 1.

CILJ	ZADACI	IZVRŠAVA	ROKOVI
Normativno-pravno regulisanje zaštite i spašavanja Na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje	1. Procjena ugroženosti općine od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera	Općinski načelnik	februar, 2016.g
	2. Program razvoja zaštite i spašavanja 2016-2020	Općinsko Vijeće	februar, 2016.g
	3. Plan zaštite općine od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera	Općinski načelnik	februar, 2016. g.
	4. Kriteriji za subvencioniranje nabavke sredstava za građane (član VII Odluke ¹)	Općinsko vijeće	decembar, 2016.g.
	5. Odluku o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja općine	Općinsko vijeće	decembar, 2016.g
	6. Odluka o organizovanju službi zaštite i spašavanja u pravnim licima i udruženjima građana(čl.123.Zakona)	Općinski načelnik	decembar, 2016. g.

	7. Odluka o organizovanju samostalnih službi zaštite i spašavanja (čl.124.Zakona)	Općinski načelnik	Po procjeni
	8. Odluka o osnivanju jedinica opće namjene (čl. 129. Zakona)	Općinski načelnik	Po procjeni
	9. Odluka o osnivanju jedinica specijalizovane namjene(čl.131.Zakona)	Općinski načelnik	Po potrebi
	10. Odluka o materijalnim formacijama štabova, službi i jedinica civilne zaštite	Općinski načelnik	maj, 2016.g.
	11. Odluka o materijalnoj formaciji povjerenika (čl.144. zakona)	Općinski načelnik	Maj, 2016. g.
	12. Odluka o osnivanju jedinice opće namjene u ustanovama i pravnim licima	Direktori JU	Po potrebi

CILJ 2.

CILJ	ZADACI	IZVRŠAVA	ROKOVI
Popuna ljudstvom struktura civilne zaštite	1. Formiranje štabova CZ u mjesnim zajednicama	Općinski načelnik	Decembar 2016.g.
	2. Formiranje jedinica i povjerenika u mjesnim zajednicama	Općinski načelnik	Decembar 2016.g.
	3. Rješenje o postavljenju komandanta, načelnika i članova štaba u mjesnim zajednicama	Općinski načelnik	Decembar 2016.g. .
	4. Rješenje o postavljenju povjerenika u naseljima i službama za upravu(čl.119.)	Općinski načelnik	Decembar, 2016.g.
	5. Rješenje o postavljenju povjerenika u pravnim licima (čl.119. Zakona)	Direktor Pravnog lica	Decembar, 2016.g.
	6. Rješenje o postavljenju povjerenika u tijelima Uprave i drugim tijelima vlasti i ustanovama	Rukovodioci	Decembar, 2016.g.
	7. Popuna ljudstvom jedinica specijalizovane namjene	Služba CZ Gornji Vakuf-Uskoplje	Po procjeni
	8. Popuna ljudstvom službi zaštite i spašavanja	Služba CZ Gornji Vakuf-Uskoplje	Decembar, 2016.g.
	9. Popuna jedinica opće namjene koje osniva Općina	Služba CZ Gornji Vakuf-Uskoplje	Po potrebi

CILJ 3.

CILJ	ZADACI	IZVRAŠAVA	ROKOVI
Obuka struktura civilne zaštite Za zaštitu i spašavanj	1. Obuka komandanata, načelnika, i članova štabova civilne zaštite	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano
	2. Obuka komandira jedinica civilne zaštite i rukovodilaca službi zaštite i spašavanja	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano
	3. Obuka povjerenika civilne zaštite	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano
	4. Obuka rukovalaca specijalnim materijalno-tehničkim sredstvima	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano
	5. Obuka pripadnika službi i jedinica civilne zaštite	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano
	6. Obuka građana za ličnu i kolektivnu zaštitu	Služba Civilne zaštite	Kontinuirano

CILJ 4.

CILJ	ZADACI	IZVRŠAVA	ROKOVI
Nabavka neophodnih materijalno-tehničkih sredstava	1. Nabavka opreme za potrebe rada Općinske Službe civilne zaštite	Općinski načelnik	Kontinuirano
	2. Nabavka opreme za Centar osmatranja i uzbunjivanja	Općinski Načelnik	Kontinuirano
	3. Opremanje Općinskog štaba civilne zaštite	Općinski Načelnik	Kontinuirano
	4. Opremanje općinske jedinice opće namjene	Općinski Načelnik	Kontinuirano
	5. Nabavka sredstava za ličnu i kolektivnu zaštitu iz tačke IV Odluke ¹	Pravna lica	Kontinuirano
	6. Nabavka sredstava za ličnu i kolektivnu zaštitu iz stava 2. t. V Odluke ¹	Pravna lica	Kontinuirano
	7. Opremanje službi zaštite i spašavanja u pravnim licima	Direktori	Kontinuirano

	8. Opremanje samostalnih službi zaštite i spašavanja (ukoliko se obrazuju)	Općinski načelnik	Kontinuirano
	9. Opremanje općinskih specijalizovanih jedinica ukoliko se osnuju	Općinski načelnik	Kontinuirano
	10. Opremanje povjerenika	Općinski načelnik	Kontinuirano
	11 Opremanje štabova civilne zaštite u u mjesnim zajednicama	Općinski Načelnik	Kontinuirano
	12 Nabavka sredstava za ličnu i kolektivnu zaštitu iz t.II Odluke ¹	Građani	Kontinuirano

¹ Odluka o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za sprovođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 23/04.

6. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi

Uspješnost funkcionisanja sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u najvećoj mjeri zavisi od dobro planiranih i provedenih preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje provodit će se slijedeće preventivne mjere zaštite i spašavanja:

Red Broj	PREVENTIVNE MJERE	IZVRŠIOCI	ROK ZA REALIZACIJU
1.	Deminiranje ugroženih područja na teritoriji općine	Općina, Vlada SBK, Vlada F BiH, BH MAC	Stalno
2.	Čišćenje i regulacija vodotoka, izrada odbrambenih nasipa	Općina, MZ, Vlada SBK, Agencija za vodno područje rijeke Save	Kontinuirano
3.	Izrada seizmičkih i seizmotektonskih karata općine	Nadležni organi Federacije	2016. – 2018.
4.	Izrada i revizija prostorno-planske dokumentacije i njihova primjena	Općinska služba za urbanizam Geodet.imovin.pravne poslove	2016. – 2018.
5.	Postavljanje sistema za uzbunjivanje	Općina	2016. – 2018.
6.	Kontrola i provođenje zakonske regulative gradnje u plavnom talasu	Ministar. Poljopr.,vodopr. šumar.,Kant.insp.vodoprivr. Služba za urbanizam i dr.	2016. – 2018.
7.	Organizovanje zimskih službi održavanja i njihovo opremanje i osposobljavanje	Općina, JKP, MZ-e	2016
8.	Izrada geološke karte općine i katastra klizišta	Služba za urbanizam sa nadležnim Federalnim institucijama	Do kraja 2016.
9.	Propisivanje geomeh.ispit.tl kod izdavanja građevinske dokumentacije po potrebi	Služba za urbanizam, geodetske i imovinsko pravne poslove	Stalno
10.	Uređenje nestabilnih terena (izgrad. potpor.zidova,drenaž.kana.pošumlj.	Općina, građani, šumska Preduzeća	Stalno
11.	Pojačan nadzor kod gradnje objekata	Inspekcij. Organi Općine	Stalno

12.	Dijagn. ispitivanje životinja na Q groznicu, Antrax, Brucelozu i dr.	Veter. Stanica, Veterinarski inspektor, vlasnici stoke	Stalno
13.	Zabrana prometa životinja na području općine bez prateće dokumentacije	Veter. Inspektor, policija	Stalno
14.	Uzimanje materijala za dijagnostičke pretrage	Veterinarska stanica	Stalno
15.	Striktna i stalna kontrola zdrav. stanja životinja na stočnim pijacama	Veterinarski inspektor	Stalno
16.	Obavezno posjedovanje mliječnih kartona za proizvođače mlijeka	Veterinarski i Sanitarni inspektor, vlasnici stoke	Stalno
17.	Informisanje stanovništva o obavezi termičke obrade mlijeka	Služba civilne zaštite Veterinarska stanica, inspek.	Stalno
18.	Upozoravanje stanovništva da ne vrši kupovinu izvan pijačnih prostora	Inspekcijски organi, Služba za civilnu zaštitu	Stalno
19.	Organiz. i provođ. Veterinarsko-sanitarnih mjera proizvodnji namirnica životinjskog porijekla	Općina, Veterinarska stanica	Stalno
20.	Pregled objekata i prostorija u kojima se uzgajaju životinje	Veterinarska stanica, Veter. Sanitar. Inspektor	Stalno
21.	Kontrola prometa namirnica životinjskog porijekla	Veterinarski.-Sanitarni inspektor	Stalno
22.	Veterinarski-sanitarni pregled životinja za klanje i drugih namirnica životinjskog porijekla	Veterinarska stanica, Veterinarski Sanitarni inspektor	Stalno
23.	Zabrana klanja životinja bez veterinarskog pregleda	Veterinarski inspektor	Stalno
24.	Organizovanje deratizacije, dezinfekcije sredstava za prevoz i objekata za smještaj životinja	Veterinarska stanica, Općinske inspekcije	Stalno
25.	Edukac. proizvođača bilja i biljnih proizvoda	Poljopr.inspektor, Nadležna opć.služba	Stalno
26.	Striktna primjena propisa iz zaštite od požara	Pravna i fizička lica	Stalno
27.	Opremanje Vatrogasne jedinice	Općina	2016.- 2018.
28.	Obuka stanovništva iz oblasti zaštite i spašavanja	Služba za civilnu zaštitu u skladu sa planov. KUCZ i FUCZ	2016-2018.
29.	Edukacija stanovništva iz oblasti zaštite od NUS- i MES-a	Služba za civilnu zaštitu, Crveni križ	Stalno
30.	Obilježavanje i deminiranje rizičnih površina od mina	Agencija za deminiranje, BH MAC TUN timovi	Stalno
31.	Preuzimanje, skladištenje i uništavanje NUS-a	Služba za CZ u saradnji sa TUN timovima	Stalno
32.	Obuka i opremanje struktura CZ	Općina, pravna lica i Služba za civilnu zaštitu	Stalno

U planiranju preventivnih mjera zaštite i spašavanja mogu se planirati i druge preventivne mjere za koje se ukaže potreba tokom izrade planske dokumentacije.

6. Smjernice za organizovanje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje

Poslovi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća su od općeg interesa za općinu Gornji Vakuf-Uskoplje.

Općina osigurava izgradnju jedinstvene organizacije zaštite i spašavanja na teritoriji općine u skladu sa Zakonom i drugim propisima, planovima i drugim dokumentima kojima se uređuju pitanja organizovanja, razvoja, pripremanja i upotrebe snaga i sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća organizuje se i provodi u skladu sa načelima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i preuzetim međunarodnim obavezama.

Civilna zaštita i druge djelatnosti namijenjene za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća imaju humanitarne, nevojne i natpolitičke karakteristike i zasnivaju se na načelima saradnje, solidarnosti i uzajamnom pomaganju svih učesnika u sprečavanju, otklanjanju ili ublažavanju posljedica djelovanja prirodnih i drugih nesreća većih razmjera.

Jedinstveno organizovanje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera, ostvaruje se organizovanjem i preduzimanjem sljedećih mjera i aktivnosti:

- otkrivanje, praćenje i sprečavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća;
- osmatranje i uzbunjivanje o opasnostima i davanje uputstava za zaštitu i spašavanje;
- obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje;
- organizovanje, opremanje, obučavanje i osposobljavanje civilne zaštite i uspostava i održavanje drugih vidova zaštite i spašavanja;
- mobilisanje i aktiviranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje;
- otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja osnovnih uslova za život;
- nadzor nad provođenjem propisa o zaštiti od prirodnih i drugih nesreća;
- pružanje pomoći susjednim i drugim općinama na području Bosne i Hercegovine;
- traženje pomoći od susjednih i drugih općina sa području Bosne i Hercegovine.

Lična i uzajamna zaštita

Ličnu i uzajamnu zaštitu, kao najmasovniji oblik pripremanja i organizovanog učešća građana u zaštiti i spašavanju, bi trebalo organizovati i sprovoditi u okviru svakog domaćinstva, stambene i poslovne zgrade, naseljima, javnim objektima i pravnim licima.

Građane i uposlenike je potrebno osposobiti i uvježbati za mjere i postupke preventivne zaštite, prvu pomoć i samopomoć, zbrinjavanje djece i nemoćnih lica i druge hitne intervencije u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.

Mjere zaštite i spašavanja

Prilikom utvrđivanja prostornih i urbanističkih planova se mora obezbijediti njihovo prilagođavanje zahtjevima zaštite i spašavanja. Pri planiranju prostora za razvoj grada, naselja industrijskih, saobraćajnih, energetskih, PTT i svih drugih djelatnosti i objekata neophodno je obezbijediti poštovanje propisa zaštite i spašavanja.

Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara - Skloništa i zaklone treba graditi na osnovu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera. Na osnovu Procjene ugroženosti se odlučuje u kojim urbanim dijelovima Općine graditi sklonište a u kojim je dovoljno obezbijediti samo zaklone i skloništa dopunske zaštite. Skloništa bi u pravilu trebalo graditi kao dvonamjenska, kako bi se ista mogla u miru koristiti za kulturne, ugostiteljske, trgovačke i slične potrebe.

Evakuaciju bi trebalo izvoditi pravovremeno i u najnužnijem obimu. U načelu, evakuisati samo određene kategorije stanovništva i materijalnih dobara. Štabovi, službe za upravu nadležne za prostorno planiranje i urbanizam, promet, zdravstvo i socijalnu zaštitu, snabdijevanje, stambeno-komunalne poslove, obrazovanje i druge službe, organizacije i pravna lica koje učestvuju u evakuaciji se pravovremeno moraju uključiti u planiranje evakuacije i obezbjeđuju potrebna sredstva za evakuisanje stanovništva i materijalnih dobara.

Zbrinjavanje ugroženih i stradalih građana u slučaju prirodne i druge nesreće većih razmjera se mora pravovremeno utvrditi u planovima zaštite i spašavanja. Za zbrinjavanje ugroženih i stradalih se moraju obezbijediti osnovne potrebe za život (nužni smještaj, ishrana, odjeća, posteljina, zdravstvena zaštita i sl.). U pripremi ove mjere zaštite i spašavanja bi trebalo pravovremeno angažovati štabove civilne zaštite, povjerenike i humanitarne organizacije koje će učestvovati u njenoj realizaciji.

Za radiološku, hemijsku i biološku zaštitu i otklanjanje nastalih posljedica treba obučiti i uvježbati građane u okviru lične i uzajamne zaštite.

Zaštita i spašavanje od rušenja se obavezno planira i provodi kao preventivna i kao operativna mjera. Ova mjera zahtijeva organizovane, obučene i dobro opremljene snage. Za sprovođenje spašavanja u specifičnim situacijama, kao što je zatrpavanje u dubokim ruševinama, blokada velikim požarima ili poplavama, treba obezbijediti specifičnu spasilačku opremu i dobro uvježbane i psiho-fizički zdrave i jake spasioce. U spasavanju ljudi i materijalnih dobara iz ruševina treba planirati i koristiti pored snaga Civilne zaštite I GSS, građevinska, komunalna, rudarska, transportna i druga privredna društva, vatrogasne jedinice, kao i druga pravna lica koja raspolažu odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima, opremom, znanjem i radnom snagom. Za spašavanje u lakšim situacijama bi trebalo obučiti građane u okviru samozaštite.

Zaštita i spašavanje od požara prvenstveno usmjeriti na obezbjeđenju preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara kao i na pripremi građana i uposlenika na sprovođenju preventive i gašenju početnih požara. Vatrogasna jedinica treba u načelu da čini osnovu za organizovanje i pripremanje zaštite od požara. Osnovnu snagu za gašenje manjih požara treba da čine građani i uposlenici. U gašenju većih požara se angažuju organizacije čija je redovna djelatnost zaštita i spašavanje od požara i, ako ona nisu dovoljna, angažuju se sve raspoložive snage i sredstva civilne zaštite i drugi organi i organizacije.

Zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava je mjera koja se sastoji u pronalaženju, otkrivanju, obilježavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, dezaktiviranju i uništavanju neeksplozivnih ubojnih sredstava na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva. Mjeru organizovati kroz samozaštitu građana koje treba upoznati sa opasnostima i postupcima u slučaju pronalaska NUS-a i planiranje angažovanja specijalizovanih timova Civilne zaštite namijenjenih za izvršavanje ovih poslova.

Prvu medicinsku pomoć treba organizovati tako da se stvore uslovi za pružanje prve medicinske pomoći na mjestu povređivanja i u toku evakuacije do zdravstvene ustanove. Obezbijediti učešće građana kroz ličnu i uzajamnu zaštitu, zdravstvene ustanove, Crvenog Križa i drugih humanitarnih organizacija.

Zaštitom i spašavanjem životinja i namirnica životinjskog porijekla, prvenstveno treba da se bave organi i organizacije i individualni proizvođači koji se bave uzgojem i čuvanjem životinja i namirnica životinjskog porijekla, kao svojom redovnom djelatnošću. Općinska služba za upravu nadležna za poljoprivredu i stočarstvo u saradnji sa štabovima Civilne zaštite i Veterinarskom stanicom čini osnovnu snagu za organizaciju, usklađivanje i po potrebi neposredno provođenje ove mjere.

Za asanaciju terena treba prvenstveno osposobiti i pripremiti komunalno preduzeće koje se u cjelini uključuje za izvršavanje zadataka asanacije terena a po potrebi će se uključivati i pravna lica, zdravstvene i veterinarske ustanove, vatrogasne jedinice, jedinice i službe civilne zaštite, te organi uprave i općinske službe za upravu koji su nadležni za preduzimanje sanitarno-higijenskih i sanitarno-tehničkih mjera na terenu.

Zaštitu bilja i biljnih proizvoda treba prvenstveno da vrše privredna društva iz oblasti poljoprivrede, šumarstva i snabdijevanja i individualni poljoprivredni proizvođači u okviru svoje redovne djelatnosti zajedno sa organima uprave i općinskim službama za upravu koje su nadležne za ovu oblast.

Zaštitu okoliša prvenstveno treba obezbijediti kroz poštivanje propisanih preventivnih mjera zaštite a za intervencije u zaštiti i spašavanju od opasnosti i posljedica od tehnološke ili ekološke nesreće organizirati i osposobiti stručne ekipe u pravnim licima koja i osigurati potrebnu opremu i sredstva u skladu sa procjenom ugroženosti Općine.

Zaštita na vodi i pod vodom provode privredna društva u oblasti vodoprivrede i građani kroz preduzimanje propisanih preventivnih mjera. Za slučaj potrebe će se angažovati službe zaštite i spašavanja i jedinice Civilne zaštite koje se moraju opremiti i osposobiti za spašavanje na vodi i pod vodom.

Štabovi civilne zaštite

Štabovi Civilne zaštite se formiraju kao operativno-stručni organi u naseljenim mjestima, privrednim i drugim pravnim licima, za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja na području naselja i Općine. Štabovi se u miru aktiviraju samo onda kada nadležni organ proglaši da je nastalo stanje prirodne i druge nesreće na određenom području kao i za vrijeme vježbi civilne zaštite, a u ratu funkcionišu stalno. U rukovođenju akcijama zaštite i spašavanja štabovi civilne zaštite vrše slijedeće poslove:

- Odlučuju o upotrebi snaga i sredstava Civilne zaštite na zaštiti i spašavanju i te snage raspoređuju na ona područja koja su ugrožena
- Naređuju provođenje odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koja će te mjere provoditi
- Usmjeravaju, koordiniraju i rukovode akcijama zaštite i spašavanja svih učesnika angažovanih na zaštiti i spašavanju

Povjerenici civilne zaštite

Povjerenike civilne zaštite treba postavljati u naseljima, dijelovima naselja, stambenim zgradama, organima uprave, drugim organima i ustanovama u kojima se ne osnivaju štabovi civilne zaštite. Povjerenici u organima uprave i drugim organima vlasti i pravnim licima vrše poslove koji se odnose na organizovanje i pripremanje mjera i aktivnosti na sudjelovanju službenika i zaposlenika na provođenju lične i kolektivne zaštite i mjera zaštite i spašavanja u objektima za koje su zaduženi, a povjerenici u naseljima vrše poslove koji se odnose na organizovanje i preduzimanje neposrednih mjera na učešću građana na provođenju samozaštite, kao i mjera zaštite i spašavanja i učestvuju u svim aktivnostima civilne zaštite koje se provode na zaštiti i spašavanju na određenom području.

Službe zaštite i spašavanja

Službe zaštite i spašavanja se po pravilu organizuju u pravnim licima čija je redovna djelatnost od neposrednog značaja za zaštitu i spašavanje. One vrše poslove po pitanjima koja proizlaze iz osnovne djelatnosti pravnog lica, a ostvaruju ih provođenjem preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja, od momenta nastajanja prirodne ili druge nesreće do otklanjanja posljedica, odnosno do momenta kad se ocijeni da prestaje potreba za angažovanjem tih službi.

Jedinice civilne zaštite

Jedinice Civilne zaštite treba organizovati, opremiti i osposobljavati kao operativne interventno-manevarske snage za neposredno izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja. Formiranje jedinica civilne zaštite treba vršiti, u načelu, radi izvršavanja onih zadataka za

koje se ocijeni da postojeće snage i sredstva službi zaštite i spašavanja ne bi bile dovoljne. Jedinice civilne zaštite se formiraju kao jedinice opšte i specijalizovane namjene.

Jedinice civilne zaštite opšte namjene treba formirati, opremiti i obučavati za izvršavanje zadataka na pružanju podrške u provođenju prve medicinske pomoći, za gašenje početnih i manjih požara, zaštitu od poplava, spašavanju ugroženih iz ruševina, izgradnji skloništa i zaklona, provođenje mjera RHB zaštite, evakuaciji i zbrinjavanju ugroženih i stradalih, transportu i snabdijevanju osnovnim sredstvima za ishranu, smještaj i zdravlje ugroženog stanovništva, te zaštitu životinja. Ove jedinice koristiti za djelovanje i pomoć službama zaštite i spašavanja na području na kojem su organizovane. U slučaju potrebe ove jedinice se mogu upućivati i van područja za koje su obrazovane.

Jedinice civilne zaštite specijalizovane namjene treba organizovati, pripremiti i obučavati radi izvršavanja složenijih i istovrsnih zadataka zaštite i spašavanja prvenstveno iz onih oblasti koje nemogu pokriti postojeće službe zaštite i spašavanja a u skladu sa Procjenom ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera.

Društvene organizacije (Crveni Križ i sl.) sa njihovim stručnim kadrovima i opremom treba uključiti u akcije zaštite i spašavanja.

Za opremanje jedinica Civilne zaštite prvenstveno treba koristiti materijalno-tehnička sredstva pravnih lica i sredstva u svojini građana. Za obavljanje složenijih zadataka, kao što je spašavanje iz ruševina, spasavanje s visina, pronalaženje i uništavanje NUS-a i sl. treba u potrebnom obimu obezbijediti i specijalna materijalno-tehnička sredstva.

Rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite

Za operativno-stručno rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja formiraju se štabovi Civilne zaštite po mjesnim zajednicama i Općinski štab Civilne zaštite za područje općine Gornji Vakuf-Uskoplje.

Složenost i obimnost zadataka zaštite i spašavanja od posljedica prirodnih i drugih nesreća većih razmjera čini rukovođenje civilnom zaštitom složenim i značajnim za uspješno djelovanje zaštite i spašavanja u cjelini. Radi toga se mora posvetiti posebna pažnja popuni štabova civilne zaštite stručnim kadrovima koji imaju organizatorske sposobnosti i iskustvo za rukovođenje.

Štabove Civilne zaštite treba osposobiti i uvježbati da sa uspjehom mogu procjenjivati nastalu situaciju, brzo i efikasno preduzimati odgovarajuće mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja, sa uspjehom koordinirati zadatke i mjere svih učesnika u zaštiti i spašavanju.

8. Smjernice za izradu programa obučavanja i osposobljavanja pripadnika civilne zaštite i stanovništva

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika Civilne zaštite i stanovništva se izvodi u skladu sa Nastavnim planom i programom kojeg donosi direktor Federalne uprave Civilne zaštite.

a) Obučavanje i osposobljavanje jedinica civilne zaštite

Sa jedinicama specijalizovane namjene, nakon njihovog formiranja, materijalne i kadrovske popune planirati i izvoditi (u najpogodnije vrijeme) obuku najmanje jednom godišnje.

Obuku jedinica Civilne zaštite opće namjene planirati i izvoditi uz primjenu praktičnog metoda rada s naglaskom na uvježbavanju postupaka i ponašanja u vanrednim situacijama. Teorijski dio nastave svesti na najneophodnija objašnjenja i davanja podataka o

temi ili predmetu sa kojim se pripadnici jedinice upoznaju. Izvođenje obuke, u načelu, planirati u naseljima gdje su jedinice organizovane.

Pripremi komandira jedinica i rukovodilaca službi zaštite i spašavanja i drugih lica koja izvode nastavu posvetiti posebnu pažnju kroz organizovanje specijalističkih kurseva najmanje jednom u dvije godine.

Potpuno materijalno obezbjeđenje (nastavna sredstva, stručnost predavača i dobro odabran metod rada, finansijska sredstva) je osnovna pretpostavka za uspjeh obuke, pa se u pripremi za obuku i u njenom izvođenju moraju obezbijediti bitni uslovi i pretpostavke.

b) Obuka štabova civilne zaštite

Obuku štabova Civilne zaštite izvoditi nakon njihovog formiranja i kadrovske i materijalne popune. Sadržaj obuke i vježbi Štabova postaviti tako da se obrade pitanja mobilizacije i sprovođenja mjera na angažovanju jedinica i službi za zaštitu i spašavanje. Pored uvježbavanja i obuke Štabova, kao stručno-operativnih tijela, planirati da obuci jedinica prisustvuju pojedini članovi Općinskog štaba. Pored poznatih formi rada koje se priprimjenjuju na obuci jedinica i štabova (predavanja, vježbe i sl.) predvidjeti i učešće u zajedničkim vježbama koje se organizuju na općinskom ili kantonalnom nivou.

c) Obuka stanovništva

Obučavanje građana za ličnu i uzajamnu zaštitu , u načelu , treba vršiti putem sredstava masovnog informisanja (radio, internet i TV) uz primjenu najpogodnijeg oblika prenošenja obrazovnog sadržaja (radio i TV klipovi, saopćenja, otvorene emisije i sl.). Po potrebi treba primijeniti i druge oblike masovnog informisanja kroz: štampanje letaka, uputstava, brošura i sl.

9. Smjernice za istraživačku i razvojnu aktivnost u području zaštite i spašavanja

Istraživačku i razvojnu aktivnost u oblasti zaštite i spašavanja, kao specifičnog područja naučnog rada, radi interdisciplinarnosti ove oblasti, izučavanja i objašnjavanja stanja i pojava, sveobuhvatnog sintetičkog pristupa istraživačkoj djelatnosti bi trebalo da se odvija u sljedećim aktivnostima:

- redovno praćenje, proučavanje i analiza razvoja fundamentalnih i aplikacionih naučnih oblasti, te stepena razvoja naučnih saznanja u pojedinim granama nauke (rudarstvo, arhitektura, građevinarstvo, mašinstvo, elektrotehnika, informatika i sl) koje na bilo koji način, više ili manje tretiraju, primarno ili sekundarno, zaštitu i spašavanje. Takvo praćenje bi trebalo usmjeriti na najbitnije naučne oblasti koje omogućavaju sveobuhvatni tretman zaštite i spašavanja angažovanjem i animiranjem naučnih kadrova iz tih naučnih oblasti u institucijama gdje rade.

- timski, kolektivan, rad takvih stručnih naučnih radnika, i ugradnja njihovih aktuelnih naučnih saznanja u preventivnu zaštitu, rezultirat će većom sigurnošću ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera.

- institucije kojim je redovna djelatnost zaštita i spašavanje, u dijelu datih ovlaštenja nadležnih organa, koje već raspolažu određenim kadrovskim i stručnim potencijalima, bi trebale da preuzmu dio svoje obaveze na planu intenziviranja teoretskih istraživanja i stalnog sistematizovanja iskustava i dostignuća u svojim oblastima, te praktične primjene tih saznanja u oblast zaštite i spašavanja.

One svoju djelatnost treba prvenstveno usmjeriti u pravcu istraživanja i unapređenja preventivne zaštite od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera, kao i integracije istraživačkog rada u cjelini i razvijanju svih aktivnosti kojim se doprinosi unapređenju zaštite i spašavanja.

- stručno-naučni pristup metodologiji istraživanja i utvrđivanja uslova i uzroka nastanka prirodnih i drugih nesreća većih razmjera je jedini ispravan put koji, s velikom dozom

sigurnosti, može dati meritorne podatke i zaključke na osnovu kojih se može izvući tačan sud o uzrocima i uslovima nastanka neželjenih pojava, kao i uticaju objektivnih i subjektivnih faktora na njihov nastanak. Pošto su posljedice prirodnih i drugih nesreća većih razmjera veoma teške, neophodno je znati i moći iskoristiti sve poznate podatke u cilju egzaktnog utvrđivanja stvarnih uzroka nastanka prirodne i druge nesreće većih razmjera. Krajnji cilj takvog istraživanja, osim što treba nadležnim organima pružiti materijalne, stručne dokaze o stvarnim uzrocima nastanka prirodne ili druge nesreće većih razmjera, treba da bude stvaranje podloge za izvlačenje zaključaka na osnovu kojih bi se temeljile aktivnosti na onemogućavanju ponavljanja sličnih situacija.

- u cilju što efikasnijeg i funkcionalnijeg povezivanja svih snaga koje su, sa bilo kojeg aspekta, uključene u problematiku zaštite i spašavanja, neophodno je putem potrebnog broja stručnih savjetovanja i seminara, upoznavati se sa dostignućima u ovoj oblasti, upoznavati se sa globalnom politikom i problematikom zaštite i spašavanja te razmjenjivati iskustva unutar specifičnih djelatnosti i tematskih oblasti.

10. Analiza očekivanih troškova sa izvorima finansiranja organizacije i funkcionisanja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Za provođenje mjera i aktivnosti iz Programa razvoja zaštite i spašavanja općine Gornji Vakuf-Uskoplje, ključni su finansijski resursi. Ako potrebni finansijski resursi ne budu dostupni, Program ili njegov dio ne mogu se provesti u predloženom vremenu i obliku i najvjerovatnije će Program trebati revidirati i prilagoditi u skladu s raspoloživim sredstvima.

Osim vertikalne hijerarhije i nedostatka podzakonskih propisa koji regulišu praktično djelovanje lokalne vlasti i uprave, značajno usko grlo uspješnog planiranja razvoja predstavlja nestabilan tok resursa. Neizvjesnost u dostupnosti finansijskih resursa sprečava nas u detaljnom planiranju i provođenju bilo koje razvojne mjere. Aktivnost Općine zavisi od raspodjele sredstava iz državnog proračuna.

Zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća će se finansirati iz:

- budžeta Općine;
- namjenskih sredstava za potrebe Z/S;
- osiguranja;
- dobrovoljnih priloga;
- međunarodne pomoći;
- dobijene pomoći od Kantona i Federacije
- drugi izvori utvrđeni Zakonom.

Planirana finansijska sredstva će se trošiti prema sljedećim prioritetima:

1. deminiranje i obilježavanje rizičnih površina od mina,
2. opremanje i obuka struktura civilne zaštite,
3. čišćenje i uređenje vodotoka-izrada odbrambenih nasipa,
4. saniranje dijela šteta nastalim prirodnim i drugim nesrećama kao i troškove koji nastanu tokom učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja.

Uplatom posebnog poreza za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća na isplaćene neto plaće zaposlenika u radnom odnosu i svih lica angažiranih po ugovoru o vršenju privremenih i povremenih poslova i po ugovoru o djelu (Član 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća) se stvara jedan dugoročan namjenski izvor finansiranja zaštite i spašavanja.

Prikupljena sredstva po ovom osnovu će se koristiti isključivo za nabavku opreme do kraja realizacije Programa.

Zbog procedura nabavke roba i usluga, nepostojanja materijalnih formacija koje treba donijeti, te analogno tome, i nemogućnosti utvrđivanja jedinačnih cijena za nedostajuća sredstva i opremu, trenutno se nemože precizno utvrditi ukupan iznos potrebnih finansijskih sredstava, pa je tabela potrebnih sredstava potrebnih za ovaj period data orijentaciono.

Uz uključivanje i ostalih gore pomenutih izvora finansiranja i računanje na pomoć iz stranih zemalja i gradova, sa određenim povećanjem postojećih pozicija za zaštitu i spašavanje, ovaj Program može biti realizovan u narednom periodu.

Realizacija predviđenih budžetskih sredstava provoditi će se svake godine prema posebnoj proceduri rasporeda općinskih budžetskih sredstava za navedene prioritete.

Za realizaciju ovog Programa će se svake godine predvidjeti sredstva u budžetu općine Gornji Vakuf-Uskoplje.

Red Broj	Planirane aktivnosti			2016.	2017.	2018.	Ukupno
1.	Opremanje i obuka struktura civilne zaštite			3.000,00	3.000,00	3.000,00	9.000,00
2.	Deminiranje i obilježavanje rizičnih površina od mina			1.000,00	1.000,00	1.000,00	3.000,00
3.	Čišćenje i uređenje vodotoka izrada zaštitnih nasipa			7000,00	7000,00	7000,00	21.000,00
4.	Saniranje dijela posljedica prirodnih i drugih nesreća			5.000,00	5.000,00	5.000,00	15.000,00
	UKUPNO			16.000,00	16.000,00	16.000,00	48.000,00

Aktivnosti koje ne budu izvršene u planskoj godini prenose se u narednu kao prioritret.

SADRŽAJ

Uvod	2
Elementi za procjenu ugroženosti.....	3
Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera	3
Podaci o stanju organiziranja i provođenja zaštite i spašavanja od prirodnih drugih nesreća	8
Podaci o stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća.....	8
Osnovni ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja.....	10
Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi	14
Smjernice za organiziranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje	16
Smjernice za izradu programa obučavanja i osposobljavanja pripadnika civilne zaštite i stanovništva	20
Smjernice za istraživačku i razvojnu aktivnost u području zaštite i spašavanja	20
Analiza očekivanih troškova sa izvorima finansiranja organizacije i funkcionisanja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća	21
Plan zaštite i spašavanja općine Gornji Vakuf-Uskoplje Izrada: Služba za civilnu zaštitu	

Općinski načelnik:
Sead Čaušević, prof.